

#31

CULTURA POPULAR I EDUCACIÓ, SENSE LÍMITS

CANEMÀS

REVISTA DE
PENSAMENT ASSOCIATIU
I CULTURA POPULAR

NÚMERO 31 | ESTIU-TARDOR 2025

Premi BEST 2018 a la societat a una iniciativa de comunicació, concedit per l'Agrupació del Bestiari Festiu i Popular de Catalunya

Entitat acreditada per la UNESCO per la Convenció per a la Salvaguarda del Patrimoni Cultural Immaterial

Direcció Antoni Serés

Coordinació Elena Calzada i Guillem Carreras

Consell de redacció Gemma Aguilera, Pere Baltà, Elena Calzada, Guillem Carreras, Oriol Cendra, Enric Cirici, Elena Espuny, Joan Maluquer, Rosa Maria Provencio i Antoni Serés

Consell Assessor Xesc Alemany, Ramon Arnabat, Elvira Asensi, Víctor Baroja, Lluís Bellas, Elena Calzada, Guillem Carreras, David Cao, Anna Costal, Montserrat Garrich, Oriol Lluís Gual, Àngels Mach, Carme Oriol, Maria Antònia Pujol, Rosa Maria Provencio i Antoni Serés

Edita Ens de l'Associacionisme Cultural Català
Carrer València 558, 6è 1a, 08026 Barcelona, el Barcelonès
Tel. (34) 93 269 10 42, www.ens.cat

Disseny gràfic Victor Riba

Correcció lingüística Albert Lavila

Portada Festa del Guarnim | Foto: Associació Guarnim

PVP 12,00 €

Subscripció 20,00 € (2 números)

Publicitat i vendes canemas@ens.cat

Impressió El Tafaner

Membre de l'APPEC

ISSN 2014-5519

Dipòsit legal B-4484-2012

Els judicis i opinions expressats en els articles publicats a la revista són exclusivament responsabilitat de l'autor. L'opinió de *Canemàs: revista de pensament associatiu i cultura popular* només s'expressa a l'editorial.

© Ens de l'Associacionisme Cultural Català

Amb el suport de:

Generalitat de Catalunya
**Departament
de Cultura**

**Diputació
Barcelona**

#DibaOberta

**Ajuntament
de Barcelona**

SUMARI

04 L'EDITORIAL

06 20 anys de l'ENS de l'Associacionisme Cultural Català

Joan-Ramon Gordo Montraveta

24 El cineclubisme als Països Catalans: una força cultural en expansió (2020-2025)

Emma Fernández i López i Mireia Iniesta i Navarro

38 Ombres xinesques del patrimoni immaterial: una lectura crítica després de vint anys de reconeixement internacional

Nil Rider

52 Convocatòries de premis a l'àmbit federatiu

Montserrat Garrich

66 Esbarts: concepte, identitat, estereotips i transformacions

Teresa Agustí

74 La cultura popular fotografiada. De la Renaixença al Noucentisme

Jesús Vilamajó Sicart

90 Una visita comentada a l'educació patrimonial: museus i cultura popular

Anna Verdaguer i Agnès Villamor

102 Les paraules van de festa. Reculls de lèxic popular festiu

Joan Puigmalet

116 Temps plurals. Calendaris, religions i cultures populars

Ariadna Solé Arraràs

130 Cultura popular i diversitat cultural. Crònica de la jornada Descobrir, gaudir i compartir les nostres celebracions

Maria Torradeflot Vergés i Carla Vidal Martínez

142 DOSSIER CENTRAL

Cultura popular i educació, sense límits

DIRECTOR *Víctor Baroja Benlliure* ARTICULISTES *Marta Miserachs, Cándid Trujillo, Marina Julián, Merche Femenía i Jordi Bosch*

186 L'ENTREVISTA

Estel Solé: «Soc molt kamikaze i, quan veig una oportunitat d'aprenentatge, hi vaig amb tots els sentits»

Antoni Serés

196 RESSENYES

208 CULTURA POPULAR I CONFLICTE

Els bous i la qüestió meridional

Manuel Delgado i Romina Martínez Algueró

212 GARBELLS DE CULTURA POPULAR

La sola literatura d'oc que me foguèt donat de conèixer, de Joan Bodon

214 ARA FA DEU ANYS

218 LA PREGUNTA

220 LA INSTANTANIA

222 ARTICULISTES

CULTURA POPULAR I EDUCACIÓ, SENSE LÍMITS

Tendim a considerar que l'educació d'una persona és un afer personal. I no deixa de tenir un punt de veritat. Per adquirir coneixements i habilitats, és imprescindible ser responsable i perseverant. Sense invertir-hi hores d'educació, és molt difícil progressar. Però també és cert que no tothom juga amb les mateixes oportunitats. A no totes les cases hi ha el mateix espai per estudiar, ni a tots els centres educatius hi ha els mateixos recursos, ni a tots els pobles i barris les mateixes biblioteques i centres culturals. Ni tampoc a tot arreu —sovint això s'oblida— hi ha el mateix magma associatiu que permet a les persones enriquir-se culturalment.

Dirigit per Víctor Baroja, el dossier «Educació i cultura popular, sense límits» presenta projectes que han comprès la importància de teixir aliances entre aquests dos àmbits. Marta Miserachs, Cándid Trujillo, Marina Julián, Merche Femenía i Jordi Bosch ho aborden, respectivament, des de la filosofia Waldorf, l'escola formal, els esplais, l'associacionisme cultural i les escoles cooperatives.

ELS CONTINGUTS DEL CANEMÀS 31

Ja fa vint anys que es va constituir l'Ens de l'Associacionisme Cultural Català, entitat editora del *Canemàs*. Joan-Ramon Gordo recorda la creació de la confederació a partir de les jornades Debats al territori (2003-04). L'article

també esmenta les principals línies de treball de la confederació en aquestes dues dècades i apunta alguns reptes de futur que té l'associacionisme cultural.

Les dades de sessions programades i espectadors indiquen que el cineclubisme català viu un molt bon moment. Emma Fernández i Mireia Iniesta exposen l'evolució de la Federació Catalana de Cineclubs en els darrers cinc anys, des de la crisi pandèmica a l'actualitat. El text reivindica els cineclubs com a espai de primer ordre en la promoció de la llengua.

El Parlament de Catalunya està debatent el Projecte de Llei del patrimoni cultural immaterial. En aquest context, Nil Rider defensa que no es pot establir una dicotomia entre patrimoni i present, en altres paraules, «que un dels elements clau per al manteniment d'una comunitat és el substrat històric i les seves restes culturals».

Cada vegada són més les federacions d'àmbit nacional que convoquen premis per reconèixer les iniciatives de les entitats de base. Montserrat Garrich ha fet un laboriós treball de camp per identificar quins objectius tenen, les categories que contemplen, quin és el format de l'acte de lliurament...

Durant segles, la dansa tradicional ha reproduït els rols de gènere i la posició de domini que els homes han tingut sobre les dones. Teresa Agustí explica les iniciatives que impulsen alguns esbarts

contemporanis per trencar aquestes relacions dicotòmiques i de superioritat.

A «La cultura popular fotografiada», Jesús Vilamajó ens proposa descobrir instantànies antigues conservades sobre folklore: castells de nou pisos a Vilafranca del Penedès (1862 i 1864), dels Gegants Vells d'Olot (1888), dels Tres Tombs de Martorell (1915), per citar exemples de diferents generacions.

Anna Verdaguer i Agnès Villamor expliquen les estratègies d'educació patrimonial a les quals recorren les guies dels museus. Les autores defensen que no són només espais d'exposició i temples de coneixement; també un lloc de diàleg i lluita.

La cultura popular ha generat una gran riquesa terminològica. Joan Puigmalet ens ofereix una relació de reculls de lèxic —diccionaris o altres formats— en l'àmbit dels castells, el foc i els diables, els gegants, els jocs populars i tradicionals i les festes.

La composició demogràfica de la societat catalana ha canviat notablement en les darreres dècades. Ariadna Solé ens convida a descobrir celebracions de cultures minoritàries a Barcelona i a explorar el potencial que tenen els calendaris interculturals. La directora de l'Oficina d'Afers Religiosos apunta que «És molt important entendre que la promoció de la cultura pròpia no implica, en qualsevol cas, l'exclusió d'altres cultures, però tampoc la defensa de la perspectiva intercultural es fa des del menysteniment de la cultura popular més arrelada».

La jornada Descobrir, gaudir i compartir les nostres celebracions. Cultura popular i diversitat cultural, celebrada el 8 de maig, també va abordar les

polítiques que s'han d'executar per vi-sualitzar la diversitat cultural, garantir els drets culturals de tota la ciutadania i revisar algunes celebracions que transmeten missatges discriminadors. La crònica de les ponències és firmada per Maria Torradeflot i Carla Vidal.

Estel Solé va guanyar el Premi Ramon Llull 2025 per la novel·la *Aquest tros de vida*. Antoni Serés hi conversa sobre la seva implicació amb la cultura popular, la trajectòria com a dramaturga i intèrpret, les col·laboracions amb els mitjans de direcció i el projecte Perifèria Cultural, iniciativa que dirigeix i a través del qual fa casar la cultura, el terror i la gastronomia.

Com és habitual, les darreres pàgines del *Canemàs* estan dedicades a les seccions. Hi trobareu ressenyes sobre diablots, esmorzars de forquilla, la Patum, campanologia, sardanes o la interessantíssima biografia de Baltasar Samper, entre d'altres. La col·laboració del grup Cultura Popular i Conflicte, escrita a quatre mans per Manuel Delgado i Romina Martínez, està dedicada a les festes dels bous a les Terres de l'Ebre. A «Garbells de cultura popular», recuperem una reflexió de Joan Bordon (1920-1975) sobre el folklore, amb motiu del 125è aniversari del naixement de l'escriptor occità. Tot seguit, a la secció «Ara fa deu anys», es resumeixen els continguts publicats en el *Canemàs* 11, que es va dedicar monogràficament a Joan Amades. A «La pregunta», demanem quines prioritats ha de tenir la llei del patrimoni cultural immaterial. Finalment, a «La instantània», Joaquim Rabaseda ret homenatge a Juli Garreta amb motiu dels cent cinquanta anys del naixement del compositor.

L'ENTREVISTA

ESTEL SOLÉ

«Soc molt kamikaze i, quan veig una oportunitat d'aprenentatge, hi vaig amb tots els sentits»

ANTONI SERÉS

Fotografies: Elena Calzada

Ens truquem per planificar amb l'actriu, escriptora i gestora cultural Estel Solé i Casadellà (Molins de Rei, 1987) el dia de l'entrevista, ja que l'agenda li treu fum. La publicació de la novel·la *Aquest tros de vida* l'ha distingida amb el premi Ramon Llull 2025 i, entremig d'altres compromisos, el matí que ens trobem mantenim en una cafeteria de Barcelona una conversa sincera i vital, en què comparteix amb nosaltres vivències, pensaments i projectes.

Te n'has mogut, de Molins de Rei?

No, però sí. A divuit anys vaig anar a viure a Londres i, després d'allò, em vaig instal·lar a Barcelona per tornar al poble poc després que nasqués el meu primer fill. I, de moment, m'hi quedo. Tinc molt sentiment de pertinença a Molins. De fet, és el meu bressol de la cultura. Millor dit, d'abans que conegués el concepte de cultura. Mira, fa dues hores estava també fent una entrevista en què explicava que el teixit associatiu i cultural de Molins a mi em va marcar i puc dir que ha determinat el meu rumb vital i cultural.

En quin sentit?

Totes les coses que he acabat fent en el món cultural venen de ser bressolades en el teixit associatiu de Molins, amb què em vinculo en molts sentits, tant de la militància més políticocultural com de coses purament associatives. Vull dir que, des de molt petita, per exemple, començo a fer teatre amb el grup Caràtula del poble, però a deu anys ja col·laboro a la ràdio del municipi. També a la tele local i, d'altra banda, vaig al col·lectiu de l'esplai laic. A mi tot això em marca rotundament la vida. També quant a nivell de llengua amb companys, en aquell moment, el *Corre-llengua*, amb la meva primera parella. Jo

era menor, però ja estava vinculada d'una manera política; tot plegat molt abans d'entendre què volia dir el concepte de política o de cultura.

I a l'entorn familiar?

També. De manera semblant, recordo que amb quatre o cinc anys el meu pare em posava cançons de la Nova Cançó i sonava Lluís Llach. Jo li deia: «Posa'm la cançó de la gallina?» I, en aquell moment, no entenia què significava. Ara, el meu fill em demana aquesta cançó. Li agrada a vegades que soni Lluís Llach al cotxe i parlem de la metàfora del que significa *L'estaca*. O de la metàfora del que significa *La gallineta*. Ara soc jo qui, com a mare, li posa a ell aquestes cançons i li explico els significats ocults: la censura de l'època, un règim. L'estic posant per primera vegada en contacte amb el fet polític, social, quan a mi em va passar el mateix en aquell moment d'infantesa, sense saber-ho.

Per tant, sempre has viscut amb plenitud la cultura?

Gairebé. En el seu moment, de petita, ballava sardanes al poble. També anava a les trobades de boixets la germana de la meva àvia. Hi havia molt batec cultural

a Molins, molt teixit associatiu, la meua família hi estava implicada en diferents sentits. Després, també, en les festes populars, de seguida em vinculo amb el Camell, que és la bèstia de foc del poble i acabo sent timbalera, acabo sent esparriota... i òbviament, també em vinculo amb el teatre del poble. De ben petita *Els Pastorets*, després, més endavant, *La Passió* que es va començar a fer a Molins quan jo tenia deu anys i, en especial, les dates marcades al meu calendari de felicitat, en aquells moments d'adolescència, eren la festa major i la Fira de la Candelera. Dates que sempre em venen a la memòria. En una ocasió vaig fer el pregó de la Fira de la Candelera.

**Caram, un pregó! Avui en dia, allà on si-
gui, no resulta una tasca fàcil fer. Com va
anar?**

[Riu.] Inicialment, la Candelera, fou una fira agrícola, així que vaig parlar dels *tempos* que té l'agricultura, perquè hi trobo similituds als *tempos* de la cultura. Aquella comparació de la pàgina en blanc de l'escriptura amb el pagès que sembla. A l'inici no hi ha res, plantes, escrius i cal una paciència similar per veure'n el resultat. No saps si arribaràs a veure l'arbre i els fruits perquè pel mig poden passar moltes coses. Però, també, com de gratificant és quan arriba a passar, oi? Llavors, aquí, ho relligo a Miquel Martí i Pol, que és el primer poeta que conec amb el seu parlar «El poble és un vell tossut».

**«Per a mi el poble és un vell
tossut que em va per dins
i del qual me'n sento molt
orgullosa.»**

**Queden clars els teus sentiments
d'arrel, no?**

Per a mi el poble és un vell tossut que em va per dins i del qual me'n sento molt orgullosa. De fet, m'empipo a vegades perquè la gent de pobles més petits em neguen el fet que Molins sigui un poble, ja que, si som puristes, és una ciutat. M'espardria dir-li ciutat, tot i que actualment té 28.000 habitants. Ho argumento en el sentit de coneixença de tothom. Al centre del poble, la gent que en són de tota la vida ens coneixem. Si tu ho vols, seria com el barri d'una gran ciutat, però als meus ulls, no respon als criteris del que jo considero ciutat. Segurament perquè jo soc de *cal Casadellà* i he sentit créixer les meves àvies, besàvies i bestietes referint-se als noms de les cases de la gent. Malauradament, la meua generació ja no ho transmetem, però encara sabem qui són de *cal Tomàquet* o de *cal* no sé què.

**Què ens pots compartir dels teus avant-
passats?**

El meu besavi matern va ser un dels primers mossos d'esquadra, a l'època de Francesc Macià, i agutzil del petit calabós que hi havia a l'Ajuntament de Molins. De fet, la meua mare va créixer a l'Ajuntament de Molins; després hi ha acabat treballant, però el lligam de la família amb l'edifici és molt fort, perquè la meua besàvia i el meu besavi hi vivien i la mare hi va passar una part de la infantesa. Sí que és cert que hi ha un moment a la meua vida que necessito allunyar-me'n, del poble per aquesta cosa, justament, que tothom et coneix i vols buscar l'anonimat.

Tornem però al poeta. Comentes que Miquel Martí i Pol és per a tu un referent. T'anima a escriure?

Sí, molt! Hi ha una cosa que també m'ha marcat, que és que el meu pare es dedicava al disseny gràfic. A casa teníem un ordinador Mac. Allò, als anys noranta era estranyot [riu]. Recordo que a la meua classe tots els ordinadors que van tenir els meus amics i amigues eren PC i tothom s'intercanviava disquets quadradets amb jocs o il·lustracions per pintar. Jo em sentia orfe d'aquell material i no podia participar en l'intercanvi. Llavors, el meu pare anava a una botiga a Barcelona, que era el K-Tuin, i un dia m'hi va portar per comprar-me un joc. Hi havia molt poca cosa i, de la poquíssima cosa que hi havia, vàrem escollir un joc sobre Oscar Wilde, que tractava de crear històries en un poble (no en recordo els detalls), però havies d'escriure la vida del poble i els personatges. Amb

el temps, he pensat que allò també d'alguna manera em va influir. L'impuls creatiu l'he tingut sempre.

«Recordo com un fet important descobrir els llibres de Miquel Martí i Pol al prestatge que presidia el menjador de casa.»

La informàtica, el disseny, la creativitat, l'escriptura, la lectura... Molta activitat, oi?

I tant! Recordo com un fet important descobrir els llibres de Miquel Martí i Pol al prestatge que presidia el menjador de casa. Tampoc érem una família lectora, però hi ha un moment en què m'atrapen els lloms d'aquells llibres de Mall editats amb un paper preciós. Tinc una filia absoluta pel material de papereria. I el millor que em va passar també a la infància és que just davant de casa m'hi posessin una

botiga de papers. Era màgica, papers de colors, diferents textures, gramatges... Allò em fascinava. Sempre tenia aquest material a prop, com també aquests «Llibres del Mall» que em cridaven l'atenció perquè eren uns llibres-objecte. Era una cosa preciosa. *L'arrel i l'escorça, Estimada Marta*. Me'ls vaig llegir del dret i del revés.

«Escriure és el meu refugi.»

I, a partir d'aquí, t'endinses en la poesia?

El primer que escric és poesia amb només set anys. Bé, un intent de poesia, d'imitar la forma [riu]. Després tenia un diari, on també escrivia i, als deu, em passo a la narrativa. La meua creació literària en els inicis va molt lligada al poble. Escric una història que es diu: *Estranya guineu de setembre* i la presento al premi Mercè Rodoreda de Molins de Rei. En aquell moment em donen un accésit, el jurat entén que allò no era d'una persona que es dedica a escriure. De fet, va ser un element de sorpresa, ja que no s'esperaven la participació d'una nena. Allò em va marcar. Llavors, alguna gent es va acostar als meus pares a dir-los: «Per què no l'apunteu a una escola d'escriptura?» Des d'aleshores escriure és el meu refugi. Com a anècdota hi afegiré que en els concursos literaris de l'institut em van arribar a vetar, ja que sempre guanyava. Després, aquesta mena de vivències les he sentit explicar a altra gent escriptora. Els passava el mateix.

Si més no, com a dramaturga, intentes estudiar a l'Institut del Teatre?

No d'inici. És a dir, primer començo estudis d'Humanitats, que no he acabat. I aquí visc un conflicte intern de lluita

de classes. En aquell moment el meu pare es queda a l'atur i me'n vinc a viure a Barcelona. M'ho he pagat sempre tot. Vaig pagar l'estada a Londres, també em pagava l'estada al pis de Barcelona i la carrera. Llavors inicio Humanitats, però ho vaig deixar a mitges per passar a la UOC, que tampoc tinc acabat perquè me'n vaig anar a demanar feina per poder sobreviure. Vaig treballar a 25 TV. Curiosament, sense tenir els estudis, acabo treballant de productora i redactora en un programa. Tot això va ser durant l'època dels 2000, amb els meus tendres vint anys. Després també vaig treballar a diferents teles locals i finalment vaig deixar la carrera a mitges.

Per treballar a la televisió com a actriu?

La meua vocació interpretativa em porta a TV3. És quan estic a *La Riera* que reprenc el desig d'anar a l'Institut del Teatre. El que passa és que la gent et diu: «Fes primer una carrera, no?» M'havia plantejat periodisme i vaig acabar fent Humanitats, per intentar després anar a l'Institut del Teatre però ja amb uns vint-i-cinc anys. Aquí hi ha una història curiosa que és que estava fent televisió i m'hi presento a consciència, perquè sabia que ja no tenia l'edat del perfil d'estudiant que es busca a l'Institut (ho negaran, però és així). D'aquí que em vaig preparar perquè sabia que no els agrada que la gent ja estigués professionalitzada. Vaig treure la quarta millor nota a la teòrica, però no vaig poder acabar les proves d'accés perquè em suspenen justament amb un 4,8 a les pràctiques. No es va fer revisió d'exàmens i vaig quedar fora. I, arran d'allò, va ser quan vaig decidir escriure el text teatral *Animals de companyia*.

«Lamento no haver entrat a l'Institut, perquè creia que necessitava tot aquell bagatge de coneixement dramàtic i d'història del teatre.»

Com a una mena de frustració o ràbia?

A vegades, quan faig una xerrada a instituts o escoles explico la meua relació amb l'academicisme; sempre hi he estat una mica barallada. Algú em va arribar a dir: «És que has mostrat massa personalitat. És clar que no t'han agafat!» Tampoc recordo noms, però en aquell moment vaig buscar personalitats artístiques que no havien estat admeses a l'academicisme o que s'hi havien barallat i, per tant, havien tret la seva salvatgia en la creació. De fet, sovint ho he volgut fer entendre als estudiants: el que pot semblar un fracàs que t'estriona els plans de futur, si ho sap revertir, potser és el que t'impulsarà després a fer alguna cosa. Lamento no haver entrat a l'Institut, perquè creia que necessitava tot aquell bagatge de coneixement dramàtic i d'història del teatre. Però el fet és que, mirant enrere, penso que va molt amb la meua personalitat haver hagut de saltar pedres per arribar a llocs pels marges. Com a creadora, la vida no m'ho ha posat fàcil i, ara, escriure, ho veig com baixar a la cova o bé com un isard que tira muntanya amunt en un terreny àrid.

Parlem d'Animals de companyia. Com es va crear l'obra?

En primer lloc, ens vàrem reunir un col·lectiu d'actors durant un parell de mesos en un espai escènic. De l'experiència, definirem uns personatges. Llavors els companys em demanen: «Tu

que escrius, fes alguna cosa!» En aquell moment hi havia certes persones del sector del teatre que sí que feien creació col·lectiva, en el sentit que si literalment una improvisació agradava, es copiava i transcrivia. A nosaltres, això no ens acabava d'agradar, i optàrem per generar un material, uns quaderns de bitàcola emocionals. Per tant, en aquells primers dos mesos hi havia personatges però no història. Hi havia actors sense personatges. A partir d'aquí, construeixo aquell material d'escriptura emocional durant els tres mesos següents.

«Al final l'acte teatral és una persona que actua i una que mira.»

Et fan total confiança, oi?

Sí, però va ser complicat trobar una sala per poder representar l'obra. Llavors, recordant les paraules d'Alfredo Sanzón, dramaturg i director amb qui havia fet un taller, vaig reflexionar que al final l'acte teatral és una persona que actua i una que mira. Arran d'això, vaig pensar que era igual on l'escenifiquéssim i va entrar en joc la casa de Bàrbara Aurell, que tenia uns baixos a Gràcia. Sabia que hi feia actes culturals, mai teatre. Li vam trucar, s'hi va avenir i tot el que va venir després va ser sorprenent, inesperat perquè ja no empenyíem, tot d'una la vida ens va anar portant coses.

Per exemple?

Ens professionalitzàrem perquè d'aquella primera actuació ja va sortir algú del públic que ens va demanar d'anar a casa seva. De cada actuació anava sortint

algun particular que ens contractava. També en aquell moment m'encarregava del màrqueting i la comunicació, juntament amb la resta de companys. De fet, tornant a aquesta cosa de fer les coses a mà, convocàrem la premsa en un estat d'innocència màxima. Ara no ho faria. Ens inventàrem una targeta grossa, vàrem fer unes xapes amb la voluntat de cridar l'atenció d'una manera original. Ens van trucar del TNC dient: «Estel, que és això? Ho he obert i em pensava que era una invitació de boda. I tant que vindrem!» Me la vaig jugar perquè d'alguna manera hauria pogut cavar la meva tomba. Despertàrem certa empatia perquè allò no ho hauria fet ningú. Teníem una il·lusió molt gran, una passió, un foc encès i al final allò era fer ofici. Érem com els Joglars, Comediants o la Cubana en els seus orígens. Hi havia una força tel·lúrica de qui no ho

ha tingut fàcil, de qui està deixant-hi la pell. Va ser una barbaritat de gent que ens va acabar contractant a casa seva d'arreu de Catalunya.

«El fet que anéssim a les cases va triomfar.»

Ja t'ho diré. Vàreu fer més de seixanta representacions en domicilis particulars i espais diversos com castells.

Ja ho crec! Mira, ara estic dirigint Perifèria Cultural. Allò, en aquell moment era anar a la perifèria i, mirant enrere, entenc per què va funcionar, hi havia un factor econòmic, geogràfic, ja que a la gent li surt car venir a aquesta fatídica centralitat que tenim en la cultura. Com de costós surt venir a Barcelona al teatre, no? Pagar la gasolina, peatges en aquell moment, el preu de l'entrada, sopar, aparcament, cangur dels fills...

pel cap baix, pot sortir per 120 €. És per això que el fet que anéssim a les cases va triomfar. Era el poble organitzant-se per veure cultura.

Al final, però també entràreu al circuit de sales comercials?

Quan això va començar a anar bé i la premsa ens va fer cas, aquells teatres independents que ens havien dit que no, ens trucaven per dir: «Ep, veniu, veniu!» És clar, ens hi negàrem. Qui havia apostat per nosaltres foren els particulars i ens obrien les portes de casa. Algú decidia pagar el *bolo* i regalar-lo als amics. D'altres decidien fer una col·lecta i pagar-ho entre tots. Carles Roca, que ens va veure a la casa de Bàrbara, ens va dir: «Us porto de gira?» Passat un temps, acabàrem anant per Amèrica Central, per passar de les cases a un teatre de Guatemala de sis-centes localitats. Fou al·lucinant! Després, a Barcelona, estiguérem dues temporades al desaparegut Club Capitol. Tenim nostàlgia de tots aquells moments. Em sap greu no haver gravat un documental sobre què vàrem viure.

«Tinc a Nora Ephron com a referent pels seus articles a cavall entre la narrativa i el periodisme.»

En una altra vesant, també conreeu el periodisme. Com ho vius?

Em considero salvatgement autodi-dacta. Hi ha coses que he après a partir de propostes que m'han vingut, que no esperava, que em feien una por terrible perquè em sentia inculta, poc formada o gens preparada. Soc, però, molt

kamikaze i, quan veig una oportunitat d'aprenentatge, hi vaig amb tots els sentits. Txell Partal va trucar-me per fer articles a *VilaWeb*, perquè em seguia a Twitter i considerava que deia coses interessants, que comunicava i que tenia retorn amb la gent. D'aquí que em va dir: «Per què no passes això en format d'article?» D'entrada li dic: «No. Quina por!» Hi va insistir i em va acabar convencent. Al principi, les primeres col·laboracions es basaven en l'actualitat. Després, he anat buscant el fet més genuí meu per mirar de ser més autèntica. En aquest sentit, tinc a Nora Ephron com a referent pels seus articles a cavall entre la narrativa i el periodisme.

«Hi ha parts d'*Un tros de vida* que he escrit i reescrit des de dues o tres veus diferents.»

A més, amb la novel·la *Un tros de vida* guanyes el Premi Ramon Llull.

I, penso: «Com ho he fet això?» Ha estat la meua segona novel·la i m'he trobat amb el pes de la consciència de què parla Hamlet, el qual ens fa més covards a tots. Sense voler-ho, m'he posat unes dificultats tècniques. He partit de dos personatges molt diferents entre ells. Lena, que pateix un avortament, que ens parla de manca d'empatia mèdica, de les relacions homosexuals quan hi ha criatures pel mig i, d'altra banda, una història d'amor a la tercera edat d'Abel, que té relació amb la cançó de Tom Waits. Vaig pensar: «Com casaré dues històries tan diferents?» Soc tos-suda i així va ser. Lligar-ho va presentar dificultats quan a l'escriptura que em van portar pel pedregar. Hi ha parts de

la novel·la que he escrit i reescrit des de dues o tres veus diferents. Vaig voler plegar veles molts cops. He plorat molt. Obtenir el premi ha suposat una projecció de prestigi i una injecció econòmica molt important. Estic enormement agraïda.

«Tinc al calaix una segona obra de teatre que estic entestada a dirigir, però he topat amb desconfiances del sector.»

Quin és el següent repte?

Tinc al calaix una segona obra de teatre que estic entestada a dirigir, però he

topat amb desconfiances del sector: no més avalen la meua direcció si al costat hi du el nom d'un home amb més experiència. M'he negat a rendir-me amb aquest petit detall i el muntatge està encallat amb un repartiment espectacular des de l'any 2019. He passat les dotze proves d'Astèrix per poder generar la confiança que cal, però no he aconseguit, de moment. Ara tinc el text esventrat de tant que me l'han fet retocar. Però no m'he rendit. Desitjo que ben aviat la pugui estrenar sent-ne la directora.

«Estic en un moment de lluita entre el viure covard i el viure arriscat.»

«Em preocupa l'individualisme dels joves a les xarxes socials i dono voltes per saber trobar un projecte que uneixi la creació amb el món associatiu i el fet social.»

Mentre arriba aquest moment, actualment, a què et dediques?

Ha sigut un any d'acumulació de coses. M'he divorciat i haver de pagar un habitatge sola i tenir dues criatures tampoc és fàcil i m'ha condicionat. Òbviament, el premi m'ha permès sortir d'uns números vermells i m'hauria d'ajudar a poder replantejar coses. Estic en un moment de lluita entre el viure covard i el viure arriscat. Tinc idees al cap. M'agraden els temes socials i, en el seu moment, vaig accedir a una beca amb la Fundació Carulla per desenvolupar un projecte d'acostar la cultura a menors tutelats. M'obsessionen els adolescents, la cultura popular, la defensa de la llengua, la integració. Em preocupa l'individualisme dels joves a les xarxes socials i dono voltes per saber trobar un projecte que uneixi la creació amb el món associatiu i el fet social. No soc una Mèdici, però alguna cosa cultural intentaré fer.

«És fascinant conèixer el país i la gent que l'habita.»

Com ara Perifèria Cultural?

Hi estic implicada des de l'any passat. Dirigeixo el projecte juntament amb Marçal Girbau, que n'és el creador. Perifèria Cultural és una proposta itinerant de defensa de la llengua a través de la cultura i la gastronomia arreu dels

Països Catalans. És fascinant conèixer el país i la gent que l'habita. Hi ha llocs que desconeixia i gràcies al projecte els estic descobrint. Poder fer cultura amb valors és molt més complicat que si anem pel broc gros. És preciós però també dur. Entreu si us plau a la pàgina web <https://periferiacultural.cat/>, on trobareu més informació. Ja ho veus, tinc molta xerrameca.

Hem fet l'horeta pactada de rellotge i tanquem la gravadora perquè l'esperen per anar a un dinar de treball, ja que si no, encara conversariem sobre ràdio, pòdcasts, cinema... Abans de marxar, però, li poso damunt de la taula un exemplar del llibre *Aquest tros de vida* per signar. La dedicatòria acaba així: «Que les lletres i la cultura ens tornin a reunir!»